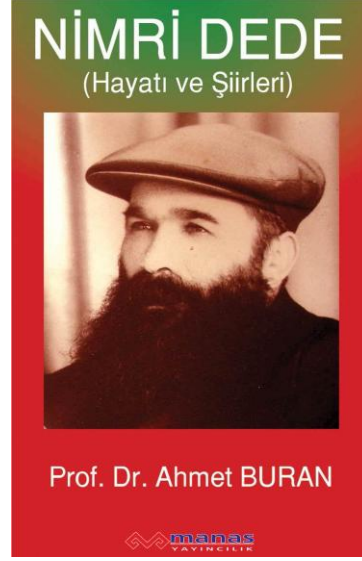

**ÖLÜMSÜZ BİR AŞK SEDÂSİ: NİMRİ DEDE
AHMET BURAN, NİMRİ DEDE (HAYATI VE ŞİİRLERİ),
MANAS YAYINCILIK / 4, ELAZIĞ-2006, 258 S.**

**SEVER EŞİ, DOSTU ÖZDE
AĞIT, TÜRKÜ YAŞLI GÖZDE
MUHABBETİ SAZDA, SÖZDE
EDEP, ERKAN, NİMRİ DEDE!
Nebi DADALOĞLU**

Süleyman Kaan YALÇIN*

İlham ehlinin ölümsüz sedâlarından biri olan Nimri Dede, 1325/1909 yılında Elazığ'ın Keban ilçesine bağlı Pınarlar (Nimri) köyünde dünyaya gelmiş ve 1986 yılına kadar ki, 77 yıllık ömründe aşkı, ilmi, irfanı, samimi itikadı, vatan sevgisini, Atatürk'e ve Cumhuriyete olan bağlılığı dile getirmiş bir Âşık edebiyatı şairidir.

Daha önceleri hayatı ve şiirleri ile ilgili olarak az, eksik veya yanlış bilgilere sahip olduğumuz Nimri Dede, Mart-2006'da Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ahmet BURAN tarafından 258 sayfalık

---

*Arş.Gör., Fırat Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü,
skyalcin23@hotmail.com

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

ayrıntılı bir çalışma ile bizlerle daha doğru bir şekilde buluşturulmuş oldu.

Nimri Dede (Hayatı ve Şiirleri) adlı eser, Nimri Dede ile ilgili olarak yapılmış en ayrıntılı çalışmadır. Çalışmada, Nimri Dede'nin hayatının anlatıldığı kısımlarda daha önce onunla ilgili olarak yayınlanan kaynaklardan faydalandığı gibi bizzat Nimri Dede'nin oğlu olan Naki DEHMEN'den de hayatına dair önemli bilgiler alınmıştır. Dede'nin şiirlerinin incelendiği bölümde ise Nimri Dede'ye ait olan ve sağlığında kendisinin Latin harfleriyle kaleme alarak "Dikensiz Bahçem" adını verdiği bir defter ile Osmanlı harfleriyle yazmış olduğu 19 defterde yer alan toplam 183 şiire müracaat edilmiştir.

Eser, üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci Bölüm (3-30), Nimri Dede'nin "Doğum Yeri ve Yaşamı" (3-5), "Ölümü" (5-7), "Asıl Adı ve Mahlası" (7-8), "Soyu, Ailesi, Eşi ve Çocukları" (8-9), "İnancı ve Hayat Felsefesi" (10-19), "Aldığı Ödüller ve Bestelenmiş Şiirleri" (19-24), "Şiirleri ve Edebî Kişiliği" (24-30) konularında bilgilerin verilmiş olduğu bölümdür. İkinci Bölüm (31-203), Nimri Dede'nin şiirlerinin toplandığı kısımdır. Bu kısım, üç alt başlıktan oluşmaktadır. Birinci alt başlık, "Atatürk, Cumhuriyet ve Biz" (34-67) adını taşıyan ve Atatürk, Cumhuriyet, Kurtuluş Savaşı ve diğer sosyal konuların işlendiği bölümdür. İkinci alt başlık ise Nimri Dede'nin sağlığında düzenlediği deftere verdiği "Dikensiz Bahçem" (69-105) adının aynen kullanıldığı başlıktır. Bu başlık altında ise aşk ve sevgi şiirleri yer almaktadır. Üçüncü alt başlık ise dinî ve tasavvufî şiirlerin yer aldığı "Ben ve Ötesi" (107-202) başlığını taşıyan kısımdır. Üçüncü Bölüm (203-258) ise Nimri Dede'nin çeşitli defterlerinde olup da kendisi tarafından düzenlenen defterde bulunmayan şiirleri ile resim ve el yazısı örneklerinin yer aldığı bölümdür; ayrıca bu bölümde okuyucunun şiirlere daha rahat ulaşması için bir "Dizin" de konulmuştur.

Her eser gibi elbette bu eserin de bir hikâyesi var; ancak Nimri Dede ile ilgili olan bu çalışmanın hikâyesi oldukça şaşırtıcıdır. Eserin ön sözünde nakledilen bu hikâye 16 yıl öncesine yani Prof. Dr. Ahmet BURAN'ın "Keban, Baskil ve Ağın Yöresi Ağızları" adlı yüksek lisans tezini hazırladığı yıllara dayanmaktadır. Yazar, 1985 yılında tezine gerekli malzemeyi toplamak amacıyla ilgili yörelerde derleme yaptığını ve hocası Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY'un bu yöredeki Pınarlar köyünde Nimri Dede ve Ayşe COŞKUN adında bir kadınla yapılmış olan röportaj içerikli bir kaseti işine yarayabilir diyerek kendisine verdiğini ve kendisinin bu kasette kadın konuşmacının metinlerinden yararlandığını ve yöre ağzı ile ilgili az malzeme olduğundan Nimri Dede'nin şiirlerini sadece dinlediğini ve

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

kaseti bir kenara kaldırdığını söyler; ancak aradan 15 yıl geçtikten sonra bir gün bu kaseti dinleyen BURAN, daha önceden Nimri Dede'nin okuduğu şiirlerde fark etmediği derinlikte şairâne bir söyleyişle karşılaşır ve bunun üzerine Nimri Dede'nin mutlaka başka şiirleri de vardır diyerek şairi araştırmaya başlar. Nimri Dede ile ilgili araştırmasını derinleştiren BURAN, onun kasetteki röportajdan bir yıl sonra yani 1986 yılında vefat ettiğini öğrenir; ancak onunla ilgili olarak ayrıntılı bilgi sahibi olmak için Nimri Dede'nin köyü olan Pınarlar (Nimri) köyüne gider. Burada kendisine Nimri Dede'nin evinin kilitli olduğu ve çocuklarının da yazın köye geldiği söylenir. Bunun üzerine BURAN, Nimri Dede'nin çocuklarıyla görüşmek için köy muhtarına telefonunu bırakır ve haber bekler. Nihayet ağustos ayında çalan bir telefon BURAN'a Nimri Dede'yi yakından tanıma fırsatı verir; çünkü arayan Nimri Dede'nin oğlu Naki DEHMEN'dir. DEHMEN, babası Nimri Dede ile ilgili olarak BURAN'la görüşür ve ona Nimri Dede'ye ait olan şiir defterlerini teslim eder ve onunla ilgili bazı bilgiler verir. Bu defterler ve bilgiler ışığında BURAN, Elazığ'a döner ve eserini vücuda getirir. Bizim bu vücuda getirilen eseri "Ölümsüz Bir Aşk Sedâsı: Nimri Dede" başlığıyla tanıtma sebebimiz ise, asıl adı İsmail DEHMEN olan Nimri Dede'nin Farsça "mürden" fiilinden yapılan ve "ölümsüz" anlamına gelen "nemiri" sözünü kendisine mahlas seçmesindedir.

Nimri Dede ile ilgili olarak hazırlanan bu eser, sadece Nimri Dede'yi bizlere her yönüyle tanıtmaya açısından değil, Elazığ yöresinde olmadığı söylenen âşıklık geleneğinin kısmen de olsa görüldüğünü, Alevi ve Bektaşî şiir geleneğinin Elazığ'da samimi bir sözcüsünün olduğunu ve bu sözcünün gerçekten benimsenmesi gereken bir felsefeye sahip olduğunu vurgulaması açısından da önemlidir.

Nimri Dede, âşıklık geleneğini ustaca sergileyerek "Âşıklar Şöleni"nde ödüller kazanan, şiirleri birçok sanatçı (Abdullah Yüce, Arif Sağ vb.) tarafından bestelenen önemli bir ozandır. Kitapta Nimri Dede ile ilgili olarak ön plâna çıkarılan en önemli değer, onun toplumdaki ikiliğin kalkmasını gönülden arzu ederek Alevilik ile Sünniliği birleştirdiği yapıcı kişiliğidir; çünkü o, kitabın daha 10. sayfasında "Sünnilerin ibadetine evet 'softalığına' hayır, Alevilerin de derûnî inancına evet 'ibadetsizliklerine' hayır" diyen bir bakış açısıyla meseleyi tanımlamıştır. Kitapta Hacca giden, namaz kılan, Ramazan'da ve Ramazan dışında oruç tutan, her sabah ezanından önce zikir eden ve aynı zamanda da Alevi ve Bektaşî felsefesini güden bir aşk ehli olarak anlatılan Nimri Dede, şiirlerini bu inanç, bu felsefe ve bu dünya görüşü ekseninde yazmıştır. Şiirlerinde daha çok aşk, sevgi, din, birlik ve beraberlik, samimi itikat, bilgi, irfan, çağdaşlık,

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Cumhuriyet, Atatürk ve vatan sevgisi gibi konulara değinen Nimri Dede, bu konuların toplum tarafından nasıl benimsenmesi gerektiği üzerine de ciddi mesajlar vermiştir. Ayrıca bu kavramların devrindeki sosyal izlerine de değinmiştir. Örneğin, din kavramının dönemindeki sosyal izlerini hicivci bir yaklaşımla,

*Acayip devrine girdik zamanın
Ne gâvur, ne çift, ne İslâm belli
Allah diyenler de Allah'ı bilmez
Ne papaz, ne haham, ne imam belli* diyerek yansıtmıştır.

Nimri Dede, dünya görüşünü oluşturan birçok kavramı başarılı bir şekilde şiirlerine de yansıtmıştır. Kitapta bu kavramlar ışığında yazılmış birçok dördlük veya ona ait olduğu belirtilen birçok söz bulunmaktadır. Örneğin, dinde samimi olmanın gerekliliği onun mezar taşında yazılı olan,

Allah aşkı bütün derde devadır

O aşk yoksa Lokman gelse hevadır mısralarında yer alırken; samimi aşkın insana özün, gerçeğin anahtarını sunacağı düşüncesi,

*İkilik kirini içimden atıp
Özde ben Mevlana oldum da geldim
Gömüleli ariflerin gönlüne*

Sözde ben Mevlana oldum da geldim dördlüğüyle dile getirilmiştir.

Onun bilgiye olan hayranlığı ve cehalete olan düşmanlığı “Her şey bir şeydir, cahil hiçbir şeydir” sözlerinde ve

*Cehlin azabında kalsa bir insan
Ona hiç acımaz bu çark-ı devran
Uyuyan cahile desen ki uyan*

Der şunun katline ferman görünür dördlüğünde açıkça görülmektedir.

Ayrıca Atatürk, Cumhuriyet, vatan, millet ve bayrak sevgisi ise,

*Önümüze düştü Mustafa Kemal
Hep düşmanlar için yakındı zeval
Vatan kurtulacak dedi behemahâl
Savaş için o Başkumandan oldu*

.....
*Artık esaretin devri dürüldü
Arkasından Cumhuriyet kuruldu
Hakimiyet hep millete verildi*

O gün bu gün Dede'n şadıman oldu dördlükleriyle ifade edilmiştir. Bunun dışında Nimri Dede, bilgi edinmenin, çalışmanın,

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

birlik ve beraberlik gibi kavramların ülkelerin ve toplumların gelişmesinde önemli sosyal prensiplerin başında geldiğini

Mürşit edinmeyen ilmi, irfanı

Önü sonu olur cehlin kurbanı

İnsan suretinde gezen hayvanı

Görmek ancak bilginlere mahsustur

.....

Artık şu cennet vatanda tembel insan istemem

Büyük küçük okumalı cehle kurban istemem

.....

Her ne arzu edilirse ilimde var diyorlar

Bunu inkâr edenleri asla bir an istemem

.....

Her şeyin aslını birlikte ara

Birlikten ayrılıp tutuşma nara

Böyle bir kul ol da Allah'a yara

Gerisi yaldızlı yalan görünür dizeleriyle dile getirip topluma

çok önemli sosyal içerikli mesajlar vermiştir.

BURAN, eserinde sadece Nimri Dede'nin ön plâna çıkardığı bu kavramları içeren şiirlerin muhteva olarak tasnifini yapmamış; onun edebî kişiliğini ve şiirlerinin şekil özelliklerini de incelemiştir. Eserde Nimri Dede, "Âşık Edebiyatı içinde değerlendirebileceğimiz, Tekke Edebiyatı yönü ağır basan bir halk ozanı" olarak tanımlanmıştır. Şiirlerinde hem Âşık edebiyatı nazım türleri ve biçimlerini hem de Tekke edebiyatı nazım türlerini ustalıkla kullandığı belirtilen Nimri Dede, bu şiirlerinde hece ölçüsünü kullanmayı tercih etmiştir. Şiirlerini daha çok 6+5=11'li hece ölçüsüyle yazan Nimri Dede'nin bu ölçünün dışında 4+3=7; 4+4=8 ve 4+4+3=11'li duraklara sahip olan hece ölçüleriyle de şiirler yazdığı ifade edilmiştir. Ayrıca eserde Nimri Dede'nin hemen her türlü kafiyeyi de ustalıkla kullandığı belirtilirken, daha çok tam kafiyeyi tercih ettiği; ancak bunun dışında zengin kafiyeyi ve redifleri de başarıyla kullandığı vurgulanmıştır. Eserde Nimri Dede'ye ait olan toplam 183 şiire yer verilmiştir.

Eserde, Âşık edebiyatı ve Tekke edebiyatı özellikleri taşıyan Nimri Dede'nin şiirlerini oluştururken daha çok Yunus Emre, Karacaoğlan, Pir Sultan Abdal, Kaygusuz Abdal, Ruhsati, Emrah gibi geleneksel şairlerden ve Mehmet Akif Ersoy, Neyzen Tevfik gibi çağdaşlarından etkilendiği şiir örnekleri ile birlikte ortaya konulmuştur.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic*

Volume 4/8 Fall 2009

Toplumsal hafızamızı borçlu olduğumuz âşıklar ve şairler zümresinin bir ferdi olan Nimri Dede'yi her yönüyle ve doğru bir şekilde bizlere tanıtarak, onun bütün şiirleri ve felsefesiyle bizleri buluşturan değerli ilim adamı Prof. Dr. Ahmet BURAN'a yapmış olduğu bu anlamlı hizmetten ötürü saygı, sevgi ve şükranlarımızı sunuyor, daha nice anlamlı çalışmalara imza atmasını temenni ediyoruz.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*